

УДК 658.589.651+338.2/3(477.75)

Колеснікова К. С.

старший викладач кафедри прикладної економіки ОІФ УДУФМТ

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ В РИБАЛЬНИЦТВІ НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ТА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

В статті розглянуті чинники шляху відтворення рибного господарства в Одеській та Миколаївській областях та можливість технологічного ланцюга між підприємствами рибогосподарського комплексу

Ключові слова: кластерний підхід, рибне господарство, рибопромислові підприємства, товарне рибництво.

Рибне господарство України є неподільним рибогосподарським комплексом і специфічною галуззю, яка включає в себе вилов риби та її переробку, відтворення й охорону рибних запасів, наукове та кадрове забезпечення. Важливість збереження рибної галузі як цілісного сектору економіки впливає на потреби забезпечення населення продовольством.

Як показує досвід високорозвинених країн, міжнародну конкурентоспроможність і стабільне економічне зростання, в першу чергу, визначають фактори, що стимулюють поширення нових технологій. Ця взаємодія між наукою, освітою, фінансуванням, стратегією уряду, а також формування мереж взаємозв'язків між фірмами, поряд з гнучкою спеціалізацією виробництва. У таких умовах інноваційна кластерна система може стати провідником вищевказаного взаємодії, і виступити основою підвищення регіональної конкурентоспроможності в умовах глобалізаційних процесів [1].

Поняття кластер прийшло з математики, і означає групу об'єктів з близькими властивостями. Тим часом передумови для розуміння цієї категорії, як особливого явища в економіці почали формуватися в 19 столітті

з ідеями Альфреда Маршалла про "локалізованої промисловості" – концентрації спеціалізованих галузей в окремих місцевостях [2]. Французькі вчені І. Толенадо і Д. Сольє використовували термін "фільєри" (більш вузька інтерпретація поняття "кластери") для опису груп технологічних секторів [3, 4]. Шведський вчений Є. Дахмен, розглядав "блоки розвитку", підкреслюючи важливість зв'язку між здатністю одного сектора розвиватися і забезпечувати при цьому прогрес в іншому [5].

Подальші комплексні дослідження в області кластерної теорії пов'язані з ім'ям М. Портера, який виступив ініціатором введення поняття "кластер" в систему суспільно-економічних наук [6].

Серед вітчизняних вчених, які досліджували проблематику кластерної теорії можна відзначити: Ж. Мігналеву [1], С. Соколенко [7], В. Чужикова [8].

Узагальнюючи наявний теоретичний матеріал з кластерної теорії, виділяємо три широкі визначення кластерів:

1. Поняття "кластер" розглядається як регіонально обмежені форми економічної активності всередині споріднених секторів, зазвичай прив'язані до тих чи інших науковим установам і тісно взаємодіють один з одним для посилення колективної конкурентоспроможності [6, 7, 9, 10, 11, 12].

2. Поняття "кластер" визначається як вертикальні виробничі мережі, які формуються навколо головних фірм і пов'язані через взаємини покупець-постачальник, постачальник-покупець, загальні канали закупівель або розподілу [13, 14, 15, 16].

Поняття "кластер" трактується як галузі промисловості, визначені на високому рівні агрегації (наприклад, "металургійний кластер"), сукупності секторів на ще більш високому рівні агрегації (наприклад, "агропромисловий кластер"), об'єднання регіонів зі схожим соціально-економічним становищем [17].

Інноваційний кластер – це об'єднання різних організацій (промислових компаній, дослідницьких центрів, наукових установ, органів державного

управління, профспілок, громадських організацій тощо), яке дозволяє використовувати переваги двох способів координації економічної системи – внутрішньофірмової ієрархії та ринкового механізму – для більш швидкого і ефективного розподілу нових знань, наукових відкриттів і винаходів [1].

На наш погляд, в даному визначенні не приділяється належної уваги "інноваційному ядру" як необхідного елементу інноваційного кластеру.

Виходячи з вищесказаного, пропонуємо наступне трактування даної категорії. Інноваційний кластер – це об'єднання, сформоване на базі або має у своєму складі центри генерації наукових знань і нових ідей, що випускає високоякісну конкурентну продукцію і чинне на перспективних (зростаючих) ринках, у тому числі міжнародних.

Разом з тим деякі автори розглядають інноваційний кластер в якості підсистеми регіональної системи. У такому випадку він виступає, як сукупність:

- Елементів, що мають свою внутрішню структуру ("наука", "освіта", "організації інфраструктури", "великі підприємства", "малий і середній бізнес");
- Взаємозв'язків між елементами, що виражаються в людських, інформаційних, фінансових, матеріальних та інших потоках;
- Зв'язків самого кластера з регіональною інноваційною системою [18].

Взаємодія інноваційних кластерів з регіональною системою на сьогоднішній день є досить ефективним, тому що в умовах глобалізації спостерігається тенденція посилення ролі окремих регіонів, які в результаті наявності потужної ресурсної бази і добре скоординованої системи управління локальною економікою представляють свої країни на міжнародному рівні.

Тим часом розширення сфери впливу ТНК і глобальних монополій, неухильне прогрес у розвитку інформаційних технологій та засобів зв'язку, а також інтернаціоналізація науки обумовлюють тенденцію до розширення

міжнародного співробітництва у сфері НДДКР. І як наслідок трансформацій в глобальній економічній системі-поява транснаціональних інноваційних кластерів .

Пропонуємо таку дефініцію даного поняття. Транснаціональний інноваційний кластер – це інтегроване об'єднання, в основі якого лежить система економічних відносин між взаємопов'язаними підприємствами споріднених галузей декількох країн з приводу обміну інформацією, а також розробки, виробництва і розповсюдження наукових знань, нових винаходів, технологій і відкриттів.

Дотик України зі світовим ринком виявило низьку конкурентоспроможність вітчизняної наукомісткої продукції порівняно із закордонними аналогами, що зумовило наплив імпортової інтервенції і, як наслідок, посилило спад вітчизняного виробництва, послабило інноваційну активність підприємств, загострило проблему "витоку мізків". Разом з тим науково-технічний потенціал нашої країни досить значний, а інтерес закордонних підприємців до науково-технічних розробкам вітчизняних фахівців залишається на досить високому рівні.

У період становлення ринкових відносин, скорочення масштабів фінансування НДДКР, розпаду сформованих між підприємствами СРСР науково-технічних, фінансово-економічних, виробничих та інших зв'язків міжнародне співробітництво загалом і формування транснаціональних інноваційних кластерів зокрема стає життєво важливим для збереження та примноження наукового потенціалу України.

Нестабільна економічна ситуація в Україні, а також світовий досвід дозволяє зробити висновок про доцільність ефективного державного регулювання, яке виявляється дієвим інструментом акумулювання та витрачання коштів для побудови ринкової інфраструктури, орієнтованої на використання конкурентних переваг країни. У найближчі роки держава повинна відігравати ключову роль у формуванні в Україні транснаціональних інноваційних кластерів, у залученні зарубіжних наукомістких промислових

фірм і наукових лабораторій, що здійснюють НДДКР. Крім того, воно має створювати сприятливі умови і всіляко сприяти у просуванні на світові ринки результатів вітчизняної науково-технічної діяльності.

Ємність рибного ринку України, по оцінкам експертів, досягає 1-1,5 млрд. доларів США. Розрахунки показують, що, виходячи з чисельності населення України на 1.02.2013 р. та раціональної норми споживання риби 20 кг/людину, річна потреба населення у рибі та морепродуктах складає 916 тис. т. Деякі експерти округляють цю величину до 1 млн. т, що можна вважати коректним на фоні стабільного подорожчання м'яса та прагнення українців до здорового образу життя.

Україна не забезпечує потреби в рибі та рибопродуктах власними силами. Загальна структура наповнення внутрішнього ринку риби виглядає наступним чином: біля 37-40% – власний вилов; 58-60% – імпорту; 5-10% – інші варіанти. Деякі експерти вважають долю імпорту 80-90%. Статистика з різних джерел та за різні роки відрізняється, але як тенденцію останніх років можна вважати факт, що обсяги української риби незначно коливаються, в той час, коли обсяги імпорту стабільно зростають. Сьогодні за рахунок власного вилову Україна може забезпечити своє населення тільки на 200-300 тис. т на рік. Потенціал ринку залишається на рівні 600 тис. т риби та 35,5 тис. т морепродуктів, що пояснює інтерес імпортерів до українського ринку.

В державну програму розвитку рибного господарства закладена раціональна ідея стосовно того, що Україна здатна довести свій океанічний, морської та прісноводний вилов до 750 тис. т, а лише залишкову потребу віддати імпортерам. Це сприяло б тому, що імпортери повинні були б переорієнтуватися на морські делікатеси та екзотичну рибу. Аналіз сучасного імпорту свідчить, що ввозиться серед іншого, риба, яку традиційно виловлювали українські рибакі.

Стратегічним напрямом у рибному господарстві є охорона, відтворення та раціональне використання рибних запасів у водоймах природного походження і впровадження новітніх ресурсо- та енергозберігаючих

технологій виробництва риби у ставах та водосховищах різного походження і цільового призначення.

Державою розроблена програма розвитку рибо господарства до 2030р., яка спрямована на реалізацію державної політики щодо сприяння розвитку рибного господарства області, зміцнення її виробничого і науково-технічного потенціалу, координацію діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з метою розв'язання найважливіших проблем функціонування рибогосподарського комплексу області, створення сприятливих умов для стабілізації та нарощування обсягів вилову та виробництва рибної продукції, підвищення ефективності використання рибних запасів, вжиття заходів щодо їх відтворення та охорони [1].

Основною метою даної Програми є створення умов для розвитку рибного господарства, забезпечення населення області рибою та морепродуктами власного виробництва з поступовим наближенням до рівня фізіологічно обґрунтованих норм їх споживання у розрахунку на душу населення.

Основними завданнями є:

- інтенсифікація товарного рибництва на основі застосування якісного селекційного матеріалу, розвитку аквакультури та нарощування обсягів відтворення риби та інших водних живих ресурсів за рахунок забезпечення якісного рибопосадкового матеріалу (короп, рослиноїдні види риб);
- відтворення та охорона рибних та інших живих ресурсів;
- будівництво державного нерестово-вирощувального комплексу;
- сприяння розвитку рибогосподарської галузі з метою збільшення зайнятості населення та поповнення доходів бюджету всіх рівнів.

В Одеській та Миколаївській областях сьогодні існують наступні варіанти у розв'язанні проблеми в рибогосподарському комплексі. Можливі три варіанта розв'язання проблеми, що передбачають:

Перший – повну або часткову відмову від централізованого управління галуззю рибного господарства Миколаївської та Одеської областей на довгостроковий період і перевід її на суто комерційну основу в умовах ринкової економіки.

Прийняття такого шляху розвитку на прикладі даних областей рибного господарства області передбачатиме невтручання у процеси функціонування рибогосподарського комплексу, але вимагатиме:

1. Упорядкування облдержадміністрацією, райдержадміністраціями та іншими органами місцевого самоврядування області процедури надання водойм у оренду комерційним рибогосподарським підприємствам.

2. Створення привабливого інвестиційного клімату для потенційних інвесторів галузі рибного господарства.

3. Сприяння процесам переведення частини рибпромислових підприємств області на вирощування товарної рибної продукції (світова тенденція) в умовах континентальної аквакультури та марикультури.

4. Посилення контролю за виконанням рибогосподарськими підприємствами умов оренди земель водного фонду, екологічним станом водойм та раціональним використанням їх природних можливостей.

5. Опрацювання механізму вилучення водних об'єктів у користувачів, які використовують їх не за цільовим призначенням, або їх ефективність не відповідає природним можливостям цих водойм.

6. Введення у структуру головного управління агропромислового розвитку облдержадміністрації спеціального підрозділу рибогосподарського напрямку.

7. Визначення гранично-допустимих обсягів забору води з придонних водойм та обсягів днопоглиблювальних робіт в Дніпровсько-Бузький лиман естуарній системі для забезпечення збереження придонних екосистем до самовідновлення.

8. Посилення контролю за водокористувачами та проведенням гідротехнічних робіт,

9. Створення системи контролю за станом придонних водойм у Миколаївській області, що буде базуватися на дослідженнях наукових організацій відповідного напрямку [3].

Незважаючи на здійснення комплексу оперативно-профілактичних заходів з боку Управління МВС України в Одеській області та рейдів на продовольчі ринки інспекторів управління «Одесадержрибоохорона» протизаконна торгівля осетровими та іншими видами риб, та морепродуктами прийняла масовий характер, а заходи щодо її припинення з боку усіх контролюючих державних служб неадекватні масштабам проблеми. Щорічно, навіть у період заборони на промисел, на ринках здійснюється торгівля річковими раками, обсяги якої приблизно у 50 разів перевищують офіційні дані їх вилову. Аналогічна ситуація склалася з торгівлею морепродуктами креветками та мідіями [4].

Таким чином, задачам сталого розвитку Одеської області відповідає принцип опори на природно-ресурсний потенціал регіону.

При певних, спеціально розроблених та впроваджених правових, організаційних, економіко-екологічних умовах потенціал тільки природних внутрішніх водойм Одеської області здатен забезпечувати обсяг валової продукції близько 30 тис. т на рік.

При умовах налагодження внутрішнього вилову у необхідних обсягах, ще більше загострюється проблема її реалізації та переробки. Відсутність відповідної ринкової збутової інфраструктури – це загально національна та регіональна проблема, яка продукує цілу низку похідних проблем. Вихід потребує організаційних, правових, підприємницьких управлінських рішень, що, до підсумку, потребує зовсім інших підходів стосовно архітектури управління галуззю.

Другий – крім часткової відмови від централізованого управління галуззю рибного господарства Миколаївської та Одеської областей на період до 2017 р. і переведенням її на комерційну основу в умовах ринкової економіки, а також використання компенсаційних коштів за нанесення

збитків рибному господарству області від будівництва Ташликської ГАЕС (47,6 млн, грн.), спрямованих на будівництво спеціального рибовідтворювального заводу.

Після будівництва заводу, управління капітального будівництва Миколаївської облдержадміністрації повинно передати його в управління Державного агентства рибного господарства Україна, яке створить з цього підприємства бюджетну установу з обмеженим фінансуванням за своєю виробничою програмою, яка, згідно свого особливого статусу, не погоджуватиметься з потребами області, а працюватиме виключно в загальнодержавних схемах роботи галузі рибного господарства. При цьому виробничі потужності заводу Миколаївська область навіть теоретично не зможе використати на свою користь, хоча збитки реально нанесені рибному господарству її області вже в ніякому разі і ніколи не можуть компенсуватися будь якими організаційними і виробничими заходами з боку обласної влади і комерційних рибогосподарських підприємств.

Тому цей шлях для розвитку рибного господарства області не має особливих переваг і перспектив, навіть у тому разі, коли рибовідтворювальний завод частково спрямовуватиме свої виробничі програми на деякі регіональні потреби, не вирішуючи при цьому основні, стратегічні завдання щодо стрімкого нарощування рибогосподарського потенціалу Миколаївської області.

Третій – усі заходи перших шляхів, але за умов передачі рибовідтворювального заводу після завершення його будівництва не Державному агентству рибного господарства України, а спеціально створеному при Миколаївській та Одеській облдержадміністрації комунальному рибному господарству. Переваги третього шляху розвитку рибного господарства області полягатимуть у можливості управління усіма технологічними процесами відродження галузі і виконання зобов'язань щодо забезпечення продовольчої безпеки держави.

Комунальне рибне господарство в такій схемі виступатиме, як технологічне керуюче підприємство, яке вирощуватиме зарібок усіх видів риб (в тому числі аборигенних видів риб для відновлення рибогосподарського потенціалу водойм області) і розподілятиме його по рибогосподарських підприємствах на договірних засадах, отримуючи наприкінці вегетативного сезону товарну рибу, для покриття своїх витрат на утримання підприємства та отримання відповідного планового прибутку. Недоліки третього шляху полягатимуть у необхідності створення і постійної адміністративної підтримки та контролю діяльності спеціального комунального рибного господарства. Перший варіант є оптимальним на даний час для впровадження на території Миколаївської та Одеської областей.

Існує програма, розв'язання якої потребує найкоротшого часу – це програма екологічного стану Тилигульського лиману. Територія лиману висохла на 29 км, відбулися різкі зміни у цьому водоймі – зменшились рибні ресурси. Тому потрібно розробити Державну програму для збереження біологічного різноманіття, поліпшення екологічного стану природних водойм, раціонального використання наявного водного фонду.

Основними напрямками розвитку рибного господарства області є:

- збереження існуючих обсягів виробництва риби та інших водних живих ресурсів та поступове збільшення частки штучно вирощеної товарної рибопродукції в Чорному морі та внутрішніх водоймах;
- забезпечення якісного відтворення риби та інших водних живих ресурсів;
- забезпечення ефективного використання рибогосподарських водних об'єктів;
- інтенсифікація товарного виробництва.

Одеська та Миколаївська області мають потужну базу для інтенсивного розвитку рибництва. Це значний фонд природних внутрішніх водойм, зокрема понад 185 тис. гектарів лиманів, озер і водосховищ, рибопродукти

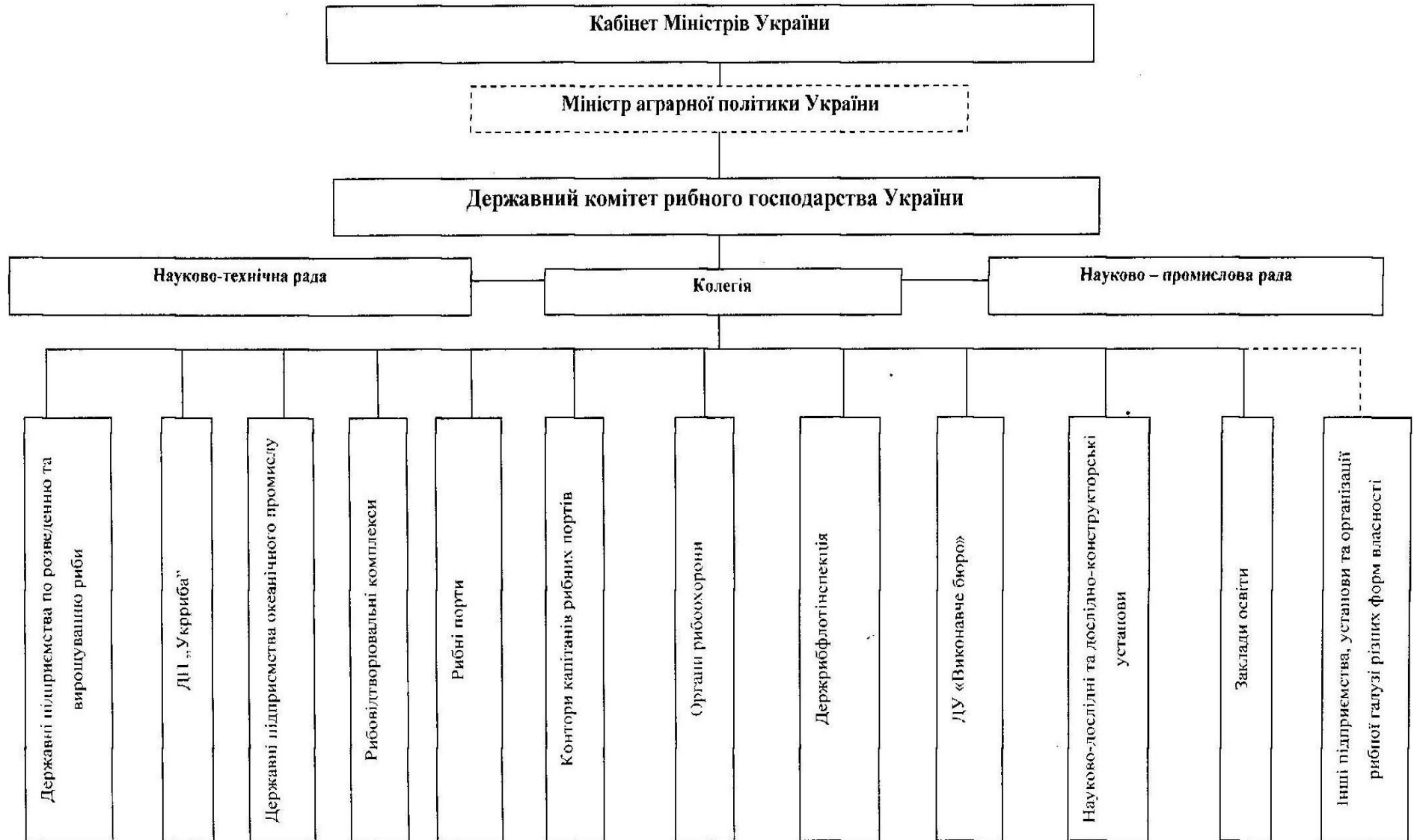
виїсть яких може бути підвищена за рахунок штучного вирощеного рибопосадкового матеріалу промислових видів риби та інших водних живих ресурсів.

Для збільшення обсягів вирощування товарної риби та інших водних живих ресурсів повинні здійснювати наступні заходи:

- проведення підготовчої роботи по створенню племінного риборозплідника;
- вирощування якісного рибопосадкового матеріалу цінних видів риб у технологічно обґрунтованих обсягах;
- застосування інтенсивних технологій вирощування риби з використанням збалансованих повноцінних комбікормів;
- збільшення періоду реалізації живої риби протягом року та розвитку оптової торгівлі.

Обсяги вирощування і вилову товарної риби в ставкових, лиманних, басейнових і садкових господарствах плануються у 2017 році збільшитися до 5000 тонн.

Схема
організаційної структури управління Держкомрибгоспу

Економічну перевагу новий продукт складених з переробки рибних відходів його обладнання: – низькі інвестиційні витрати низькі загальні витрати переробки сировини. Складають приблизно 30%-38% порівняно з уже відомим обладнанням. Установа переробляє відходи безпосередньо з цеху переробки або доставлені від переробника. Шляхом проведення численних випробувань було встановлено, що з переробки свіжих рибних відходів, особливо в літній період, найбільш важливо скоротити до мінімуму час від поступлення відходів до їх переробки установкою, що підвищує якість продукту, тому що повністю виключає контамінування чутливих органічних залишків за зовнішнього впливу – спеки, мух і починається через 20 годин (час залежить температура зберігання відходів) розкладання субстанції.

Дана пряма переробка дозволяє повністю вирішити проблему з риб'ячими відходами, оскільки на переробку йде 100 % всіх відходів.

Інвестиційні витрати порівняно з іншими установками складають приблизно 30-38% (порівнюючи ціну установки УПС та іншого обладнання), а виробничі витрати – 30% (для обслуговування необхідний тільки 1 людина замість 2-3 для іншого обладнання).

Сьогодні дуже затребувано екологічно чисті технології переробки відходів – коли в процесі переробки відсутні побічні продукти, як, наприклад, бульйон при виробництві рибного борошна, якою утилізувати в каналізацію.

Також необхідно зауважити, що при переробці рибних відходів на рибну муку на традиційних рибомучних установках на виробництві буде присутній різкий запах від витяжки та кухонні плити гарячого повітря з сушарки РМУ.

У цій технології запах зменшений у декілька разів і ЕО дозволяє використовувати дану установку на самому рибопереробних підприємств,

виключивши з витрат витрати на перевезення відходів для переробки в інше місце.

Якість продукції (протеїнової суміші) дає хороші результати як при відгодівлі свиней і бройлерів на м'ясо, так і при використанні в якості кормової добавки для курей-несучок.

Важливим буде той факт, що використовуючи для переробки 1 т риби відхід 1 т зернових висівок (шроту соняшника, соєвого шроту) на виході отримуєте близько 1 т 200 кг сухої рибної протеїнової суміші (вологістю 10% - 14%). Арифметика проста: 1 т висівок має близько 14%-16% вологості, тому після переробки з Рибне відходами вага висівок не зменшується. А ось рибні відходи з вологістю від 65% до 85% після теплової обробки втрачають велику частину вологи (вона випаровується) і з 1 т рибних відходів отримуєте близько 200 кг сухої рибного борошна вологістю 10%-12%, але ця мука буде перемішана в 1 т висівок. У цій борошні, яка перемішана з висівками, будуть збережені всі білки і риб'ячий жир, який позитивно впливатиме на ріст тварин і птиці.

При виробництві чистої рибного борошна за традиційною технологією рибоборошняних установок з 1 т рибних відходів Ви отримаєте від 160 кг до 200 кг рибного борошна, але ця мука вже втратить близько 20% водорозчинних білків і більшу частину риб'ячого жиру, які в процесі виробництва просто підуть з бульйоном в каналізацію.

Великий дефіцит рибного борошна спровокував багато фальсифікацій рибного борошна, коли не чистий на руку компанії з метою продажу за високою ціною високо протеїнової рибної борошно штучним шляхом підвищують показники протеїних, продаючи борошно за ціною, що відповідає ціні борошна з такими показниками протеїних. Але бажаного зростання і збільшення несучості курей-несучок не відбувається.

І навпаки, використовуючи в якості кормової добавки рибну протеїнову суміш за ціною в два рази нижче, ніж ціна чистої рибного

борошна, отримують хороший результат, як на відгодівлі, так і на збільшенні кількості яєць.

Економіка реалізації рибної протеїнової суміші дає хорошу рентабельність виробництва, оскільки близько 830 кг цієї суміші – це зернові висівки, і близько 170 кг – це сухе рибне борошно. Ціна зернових висівок в десять разів нижче ціни рибної протеїнової суміші.

Оскільки немає витрат на виробництво пари, яке обов'язково має бути при технології виробництва чистої рибного борошна, рентабельність виробництва рибної протеїнової суміші набагато вище рибного борошна.

Але поки ще дуже мало керівників, які здатні рахувати гроші, які вони зароблять на такому виробництві і одночасно вирішати проблему з утилізацією рибних відходів найбільш екологічним способом.

Враховуючи, що технологія виробництва рибної протеїнової суміші на даній установці дає можливість на добу переробити близько 1 т рибних відходів, а один робітник може обслужити до 3 установок одночасно, є можливість проектувати розміщення декількох установок в один комплекс для зручності обслуговування робітниками і збільшення продуктивності.

Суміш має в складі як тваринний, так і рослинний білок, ніяких хімічних замінників білка в складі немає! А це, в першу чергу, здоров'я птиці та тварин, яким буде згодовуватися дана суміш.

Процесі переробки екологічно чистий: відсутні відходи, шкідливі викиди, неприємний запах. Завдяки кратко строковому впливу високої температури в продукті зберігаються білки, вітаміни ну і риб'ячий жир, цінність якого в кормі дуже висока.

При годуванні бройлерів одержуваної кормовою добавкою близько 5% традиційного раціону підвищується:

- Середньодобовий приріст ваги (свині, бройлери від 15%);
- Несучість курей (на 20% - 30%);
- Збереження поголів'я, завдяки підвищенню стійкості організму до інфекційних захворювань;

- Економія коштів на кормі для бройлерів, свиней, гусей, качок;
- Рентабельність відгодівлі;
- Високу плодючість свиноматок;

знижується:

- Витрата корму на 1 ЦТ приросту ваги;
- Термін вирощування птиці до забою;
- Покращується товарний вид птиці;
- Витрати на корм.

Отримана суміш включає в себе вітамінно-мінеральний комплекс, амінокислоти, риб'ячий жир. Завдяки приємному запаху (специфічний риб'ячий), поліпшується поїдання корму тваринами.

Переваги технології та продукту:

1. У продукті повністю використані всі поживні речовини риби (Жир, білок, біогенні мінеральні елементи, вітаміни). Повна утилізація білка, в тому числі найбільш біологічно важливих водорозчинних фракцій, створює високу кормову цінність продукту. Необхідно відзначити, що при пресовому або центрофужному способі губляться саме ці білки.

2. У технології значно знижена жорсткість теплової обробки, тому що немає розпарювання рибного сировини і скорочення тривалості сушіння за рахунок поліпшення (більшої сипучості) консистенції суміші в порівнянні з шлаком (жорсткість теплової обробки – це твір температури на тривалість процесу). Чим вище жорсткість теплової обробки, тим більше утворюється підстав Шиффа (хімічна сполука речовин білкової природи і жиру) які практично не засвоюються в організмі і тварини і людини.

3. Можливість переробки жирного сировини (шкурки оселедця, хамса, кілька), що неможливо на звичайних РМУ.

4. Отримання продукту з низькою жирністю.

5. Екологічність технології. Немає підпресових бульйонів та інших рідких відходів. Відсутність запаху при виробництві, завдяки чому установка

може працювати навіть на підприємстві, яке знаходиться в населеному пункті.

6. Отримання продукту з невеликою собівартістю, що дає можливість виробнику отримувати прибуток, не меншу ніж при реалізації рибної кормової муки.

7. Для виробництва необхідна тільки електрична енергія .

8. Простота конструкції і застосування якісних комплектуючих гарантують довгу і надійну роботу установки.

9. Вартість установки дозволяє окупити її за короткий термін.

Відповідно до Положення про Державний комітет рибного господарства України (ухвалено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2007р. №42), Державний комітет рибного господарства України (Держкомрибгосп) до останнього часу був центральним органом виконавчої влади, діяльність якого була спрямована і координувалася Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики. правонаступником Держкомрибгоспа є Державне Агентство рибного господарства України (далі – ДАРГ). В умовах відсутності Положення про ДАРГ не зрозуміло, які складові державного менеджменту в галузі будуть збережені, а які – привнесуть управлінські інновації.

У відповідності з Програмою реформування державного управління та державної служби на 2011-2015 роки, ДАРГ належить до третього рівня системи центральних органів виконавчої влади. Контроль за діяльністю ДАРГ залишився у Міністерства АПК. У загальному вигляді до функції ДАРГ відноситься управління державним майном та надання бюджетних послуг населенню і юридичним особам [2].

Відтворення популяцій представників аборигенної іхтіофауни забезпечить збільшення обсягів промислових уловів в Чорному морі та внутрішніх водоймах Миколаївської та Одеської областей. Для збереження біологічного різноманіття, поліпшення екологічного стану природних водойм, раціонального використання наявного водного фонду, нарощування

запасів, покращення видового складу риб та інших водних живих ресурсів і збільшення їх вилову на природній кормовій базі передбачається:

- вирощування на функціонуючих потужностях рибогосподарських підприємств молоді промислових видів риби та зариблення нею природних внутрішніх водойм;
- будівництво рибовідтворювального комплексу для вирощування молоді аборигенних та рослиноїдних видів риби;
- проведення рибоводно-меліоративних робіт на лиманах, озерах і річках для поліпшення стану нерестовищ і місць нагулу молоді аборигенних видів риби;
- збільшення обсягів зариблення природних водойм аборигенними видами риби: судаком, сомом, щукою, лящем та іншими;
- біологічна меліорація водосховищ і водойм шляхом зариблення білим амуром та товстолобиками з розширенням їх розплідників на базі існуючих рибницьких господарств.

Отже, головним чинником шляху відтворення рибного господарства в Одеській та Миколаївській областях стане можливість побудови єдиного технологічного ланцюга між усіма роздробленими рибогосподарськими підприємствами.

Список використаної літератури

1. Державна програма розвитку рибогосподарства до 2030 р.
2. Державна програма рибного господарства на 2011-2015 рр.
3. Державна програма розвитку рибальства Миколаївської області 2010–2017 рр.
4. Державна програма розвитку рибальства Одеської області 2010–2017 рр.
5. Мигналева Ж., Ткачева С. Кластеры и формирование структуры региона // Мировая экономика и международные отношения. – 2000 – № 5. – С.97-102.

6. Toleno J. A Propos des Filières Industrielles // Revue d'Economie Industrielle. – 1978. – Vol.6, №4. – P. 149-158.
7. Soulie D. Filières de Production et Intégration Vertical // Annales des Mines. – Janvier 1989. – P. 21-28.
8. Dahmen E. Entrepreneurial Activity and the Development of Swedish Industry, 1919-1939. – Stockholm, 1950.
9. Маршалл А. Принципы экономической науки: В 3 т. – М., 1993. – Т.1.
10. Porter M.E. On Competition // Harvard Business School Press. – 1998.
11. Соколенко С. И. Промышленная и территориальная кластеризация как средство реструктуризации // Безопасность Евразии. – 2002. – №1. – С. 435.
12. Чужиков В. І. Регіональні інтеграційні стратегії постсоціалістичних країн Європи. – К.: КНЕУ, 2003. – 296с.
13. Schmitz H. On the clustering of small firms // IDS Bulletin. – Vol. 23, № 3. – 1992.
14. Rosenfeld S.A. Bringing Business Clusters into the Mainstream of Economic Development // European Planning Studies 5, 1. – 1997. – P. 3-23.
15. Swann G.M.P., Prevezer M., Stout D. The Dynamics of Industrial Clustering: International Comparison in Computing and Biotechnology // Oxford: Oxford University Press. – 1998.
16. Bergman E. M., Feser E. J. Industrial and Regional Clusters: Concepts and Comparative Applications // Regional Research Institute, WVU. – 1999.
17. Цихан Т. В. Кластерная теория экономического развития // Проблемы теории и практики управления. – 2003. – №5.
18. Porter M. E. The Competitive Advantage of Nations. – London: Macmillan, 1990.
19. Roelandt T., Hertog P. Boosting Innovation: The Cluster Approach. – Paris: OECD, 1999. – P.9-23.

20. Simmie J., Sennett J. Innovative Clusters and Competitive Cities in the UK and Europe // Oxford Brookes School of Planning Working Paper. – 1999.
21. Кутьин В. М. Территориальная экономическая кластеризация (классификация) регионов России: социально-географический аспект // Безопасность Евразии. – 2003. – №1. – С. 525.
22. Монастырный Е. А. Инновационный кластер // Инновации. – 2006. – №2.

КОЛЕСНИКОВА К. С. КЛАСТЕРНЫЙ ПОДХОД К РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ ЦЕЛЕВЫХ ПРОГРАММ В РЫБОЛОВСТВЕ НА ПРИМЕРЕ ОДЕССКОЙ И НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТЕЙ

В статье рассмотрены основные факторы воспроизведения рыбного хозяйства в Одесской и Николаевской областях и возможности формирования технологической цепи между предприятиями рыбохозяйственного комплекса, внедрение современных организационно-экономических инноваций регионального развития.

Ключевые слова: кластерный подход, рыбное хозяйство, рыбопромышленные предприятия, товарное рыболовство.

KOLESNIKOVA K. S. THE CLUSTER APPROACH TO THE IMPLEMENTATION OF STATE AND REGIONAL PROGRAMMES IN THE FISHERIES ON THE EXAMPLE OF THE ODESSA AND MYKOLAIV REGIONS

The article describes the factors of the path playback fisheries in the Odessa and Mykolaiv regions and the possibility of a technological chain between the enterprises of the fishery complex.

Keywords: the cluster approach, fishery, fishing enterprises, commercial fishery.